Ч. 33 (12.689). Львів, субота 14. лютого 1931. Оплата почтова оплачена готівкою. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Четвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і Канаді 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 26 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

З нагоди ювилею Рідної Школи.

III. Семиклясові школи і реформовані гімназії Рідної Школи.

Справу 7-клясових всенародніх шкіл мусимо трактувати у звязку з бажаною реформою клясичних гімназій на реальні, а почасти й гуманістичні. Чому? Бо семиклясові всенародні школи є природною підбудовою реальних і гуманістичних гімназій. Взагалі в Польщі є тенденція перемінювати 8-клясові гімназії на 5-клясові. Уже появилися пляни узгіднюючі навчання трьох найвищих кляс 7-клясових всенародніх шкіл з трьома найнижчими клясами гімназій. Одночасно переводиться плян т. зв. „комасації“, яку переводиться так, що кілька менше-клясових народніх шкіл лучиться в одну 7-клясову. Очевидно і ця справа не може бути байдужа й для нас.

Ще в 1926 р. ухвалив Загальний Зїзд „Рідної Школи“ відповідні резолюції з домаганням реформи рідно-шкільного шкільництва, а зокрема реформи гімназій і учительських семинарій. Чимало важних причин здержало виконання тієї ухвали. Реальні гімназії і модерні учительські семинарії мусять мати відповідно великі ґабінети і салі на лябораторії. Це все получене з великанськими коштами, а до того у нас хронічна недостача відповідних шкільних будинків з відповідним числом саль.

Одначе без огляду на більші чи менші труднощі ми мусимо безумовно змагати до розвитку цієї справи і під тим оглядом вповні погоджуюся з ш. автором. На державних урядовців чи професорів напродукують доволі істнуючі державні клясичні гімназії. Наші рідношкільні гімназії з практичним напрямом повинні виховувати молодь на незалежних робітників для народу і серед народу. Наші кооперативи, наші молочарні з „Маслосоюзом“ на чолі показали наглядно, що щасливо кинена і доцільно з фаховим знанням зреалізована ідея, приймається серед наших мас і дає реальні успіхи та спосіб і засоби до життя соткам і тисячам своїх робітників. А скількиж то ділянок нашого життя не використано? Миж економічно молода нація, з нас живуть і користають чужинці. Поставмо собі завданням: самовистарчальність! Все власними засобами і своїми людьми, а в короткому часі перетворимося в економічно могутню, багату націю, що всіх своїх дітей зуміє задержати для своєї потреби. Та щоби це осягнути — треба соток, тисячів освічених, реально думаючих, підприємчивих, фахових людей, що не ждалиб бездільно „на посаду“, сидячи на карку своїх родичів чи свояків, але самі перебивались би через життя, давалиб ініціятиву і її енерґічно реалізувалиб. Якщо чужі живуть вигідно серед нашого народу, то певно такі енерґічні наші люди зуміють видержати з ними конкуренцію. Такі люди булиб економічн. і культурними провідниками нашого народу, а яке це далекосягле має значіння — про це, здається, зайве говорити.

Словом: ми мусимо прямувати до того, щоби виховanки гімназії „Рідної Школи“ не були погноєм чужої нації, видіючи десь на заточенні, відірвані від рідного пня, але щоби мали таке виховання, яке далоб їм змогу остати серед рідного народу та щоби мали відвагу працювати самостійно для добра народу і свого власного.

Рівнорядно з переміною типу гімназій йде й підвисшення типу народніх шкіл на 7-клясові. Польські 7-клясові державні школи достарчать доволі матеріялу польським зреформованим державним гімназіям. У нас 7-клясових шкіл обмаль. Тому й ми мусимо якнайскорше розбудувати бодай по містах і місточках 7-клясові народні школи „Рідної Школи“, до яких у крайному випадку моглиб ходити і діти з наших шкіл, доки й там не прийшлоб до зорґанізування народніх шкіл вищого типу. Ця справа важна сама для себе, без огляду на такий чи інший тип гімназії, бо нині й до ремесла вимагають укінченої 7-клясової народньої школи. Одначе істнування 7-клясової школи в осідку нашої реформованої гімназії — це прямо передумова істнування тієї гімназії.

IV. Учительські семінарії Рідної Школи.

Всі ті вимоги, які ставимо до сучасної модерної гімназії ще в більшій мірі відносяться до учительських семинарій. Бож відомо: який учитель, така школа, а яка школа — такий нарід.

Передовсім безумовно треба подбати про заснування бодай одної мужеської учительської семинарії і вивінувати її так, щоби шкільна влада не могла найти зачіпки для неуділення їй концесії. Таж ми в такому траґічному положенні, що нині нема фактично ні одної української мужеської учительської семинарії ані державної, ані приватної. Якщо так дальше піде, то вже незадовго дійде до того, що все українське населення під Польщею не матиме ні одного українського учителя! До цього, очевидно, не смімо допустити.

Наші жіночі учительські семинарії слід би так зреформувати, щоби кандидатки діставали повне образування на учительок всенародніх шкіл і виховательок захоронок а також, щоби могли вести курси шиття і крою, варення і домашнього господарства, хочаб у звязку з тим прийшлось на один рік продовжити науку.

У всіх наших учительських семинаріях завести теоретичні практичні курси, кооперативи й діловодства, а також приготовляти до систематичної освітньої позашкільної праці (по читальнях, Лугах, Соколах, Кружках „Рідної Школи“ і т. п.) та до протиальгогольної пропаґанди. Така позашкільна праця зовсім не йде в розріз з істнуючими приписами. Навпаки: на конференції шкільних кураторів в червня 1927 р. при міністерстві освіти постановлено:

1) Вихованків учительських семинарій муситься приготовити до праці у ділянці образування дорослих і тому в учительських семинаріях повинні відбуватися спеціяльні виклади з методики цієї праці. 2) На рейонових конференціях учителів народніх шкіл треба брати за тему дискусії питання позашкільної освіти*).

Словом, наші учительські семинарії зреформуватиб так, щоби учителька чи учитель „Рідної Школи“ був повновартним і всестороннім учителем молодого покоління. Такий учитель і така учителька не стане бездільно чекати на уділення посади десь у Кельцах або на Поморю, але всюди найде серед нашого народу щире приняття, найде вдячний варстат праці й засоби до життя. Таких всесторонно образованих і до практичної праці підготованих людей у нас обмаль, а їх нам конче потрібно.

V. Фахова промислова школа Рідної Школи

Дуже важною справою є фахова промислова школа. Одначе про її устрій і вивінування не приходиться говорити так довго, доки нема відповідного будинку для неї. Та про нього певно подбає наше громадянство в ювилейному році „Рідної Школи“.

На одно тільки хотів би я звернути увагу. П. Степан Конрад, обговорюючи середні школи, каже між іншим: „До гімназії слід би приймати учнів дійсно здібних, які дають запоруку доцільної і систематичної праці. Усі інші повинні найтися в інших фахових школах“.

На мою думку це непорозуміння. Бо і до фахових шкіл треба приймати здорових та енерґійних одиниць. Цеж вони незадовго мають стати самостійними промисловцями чи купцями, вониж розвиватимуть наш національний промисл нашу торговлю, конкурувати з чужим, словом вони будуть двигунами на одній з основних ділянок нашого життя. До такої великої і важної місії не надаються неталановиті і неенерґійні, а навпаки, до цього треба брати дуже здібних і підприємчивих одиниць. Бо не полатайків і не ґрайздлерників нам треба, а дійсно свідомих фахових людей.

*) Гляди видання Президії Ради Міністрів п. з. „Materjały odnoszące się do działalności Rządu w czasie od 15. V. 1926 do 31. XII. 1927“.

І. Герасимович.

Великі і малі справи.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 10. лютого 1931.

Вчора знову легенько повіяло по соймі українським духом. Центральний орґан санації „Ґазета Польска“ приніс довгу передову статтю на українські теми; пан Медуна, чех „на показ“ у клюбі ББ, уважав чомусь-то за потрібне весь час своєї промови із польської трибуни давати УНДО-вию науки, як має поводитися, щоби всім українцям у Польщі було так добре, як йому, панові Медуні, парляментарному представникові чесько-українського народу з Волині; вкінці пос. Голувко, який довгий час — слушно чи неслушно — мав марку прононсованого українофіла, виступив із першою великою промовою про меншостеві справи, з промовою, в якій українські справи й цілу українську проблему обережно обминав і безпосередньо її не торкався, та яка (може саме з уваги на ту багатомовну дипльоматичну мовчанку про українців) зактуалізувала знову єгипетською теміною закутане

Wyciąg z protokołu wspólnego z dnia 7. lutego 1931 r. Sąd okręgowy Wydział VI karny we Lwowie w sprawie konfiskaty Nr. 21. czasopisma „Diło“ z daty Lwów dnia 31. stycznia 1931 r. do sygn. VI. I. Pr 39/31 na posiedzeniu niejawnem w dniu 6 lutego 1931 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 5 lutego 1931 r. przez Prokuratora Sądu okręg. we Lwowie konfiskatę czas. „Diło“ Nr. 21. z daty Lwów dnia 31. stycznia 1931 r. zawierającego: 1) w artykule pt. „Sirnykowyj monopol“ w ustępie od słów „Widnoszennia“ do „elementu“, 2) w artykule pt. „Z dokumentiw czasu“ a) w ustępie od słów „jak baczymo“ do „ce [illegible]emnycia“, b) w ustępie od słów „odnak“ do „hrywnamy“ znamiona ad ustęp 1) zbrodni z § 65a) uk., ad 2) ab) występku z § 300 uk. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechnienia tego pisma drukowanego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułów ma na celu pod 1) propagować wzgardę i nienawiść do administracji Państwa, pod 2) ab) fałszywemi twierdzeniami i przekręceniami poniżyć w powadze zarządzenia władz administracyjnych w powiecie horodeńskim, co odpowiada znamionom zbrodni z § 65a) uk. i występku z § 300 uk. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione.

Na oryginale właściwe podpisy.

Za zgodność: Lipanowicz
starszy sekretarz.

питання: як-же буде далі на практиці, в буденному житті, з отою нещасною урядовою політикою супроти українців?!

Коли п. Голувко вважав, що не настав ще відповідний момент, щоби спеціяльно він ясно і недвозначно відповів на цілий ряд конкретних питань польсько-української політики, і то не у сфері далеких теорій та штудерних концепцій, але у сфері сірої буденщини, — то й нам не доцільно довше над цією резервовою мовчанкою зупинятися. Ще менше уваги вимагає, очевидно, диковинна і сміхотворна екскурсія пана Медуни у сторону УНДО. Поява цього нового опікуна й дорадника на овиді польсько-українських взаємин напевне не буде записана до історії, як факт епохального значіння і можна лише обмежити себе до висновку побажання, щоби пан Медуна, як польський громадянин чех, вмішувався в українські справи у Польщі акуратно стільки само, скільки українці вмішуються тут у льокальні справи чеські, та ще й щоби пан Медуна пригадав собі засади примітивної пристойности, що не лицює йому взагалі забирати в цій справі голос, коли він вийшов послом на листі ББ — з української Волині.

Зате хотілось би серіозніше віднестися до згаданого факту появи обширної передової статті у такому авторитетному нині пресовому органі, як „Газета Польска". Але знову таки автор цієї статті страшенне утруднив нам серіозне трактування його виводів. Бо найшов він собі нагоду писати про українські справи „ausgerechnet" — як кажуть німці — у звязку з промовою п. Певного і зробив це в цій формі, що розсипався у пеанах для політичної мудрости п. Певного та його красноріччивого таланту, з нехіттю протиставлючи цій „чудовій", „глибокомудрій" промові п. Певного — промову посла д-ра Загайкевича. Гадаємо, що ані п. д-р В. Загайкевич не має жалю до ш. автора, ані ніхто з українців. Але навіщо це робити?! Навіщо ставити саме у такій площині велику українську проблему, навіщо звязувати її саме з іменем п. Певного? Адже не тільки ми, люди іншої національности й іншого політичного табору, але певно і сам автор передової статті у „Ґазеті Польскій" і всі співредактори того органу, найбільш впливові сьогодні державні діячі, знають знаменито і знаменито здають собі справу, хто такий п. Певний і яка вартість його і його товаришів з т. зв. української ґрупи ББ *як політичного чинника у польсько-українських взаєминах*. Навіщо вмішувати речі великі з речами маленькими, обезцінювати цим ці перші та не причиняти ніякої користи цим останнім.. Господь з ними, кращеб залишити пп. Певних в спокою і не робити їм медвежої прислуги пригадуванням їх світові, бо це далебі ані польсько-українським відносинам не помагає, ані теж їм самим цілком непотрібне...

Не можна теж чейже поважно трактувати таких фраз, як слідуюча: „...Радикальна зміна курсу урядової політики у відношенні до національних меншин на т. зв. кресах, яка датується від хвилі травневого перевороту, починає приносити свої благословенні наслідки!"... Або: „...Сьогодні населення(розуміється: українське) іде із щораз більшою охотою на співпрацю з польським елементом на „кресах" в ґрунтуванні й розбудуванні польської державности на тих територіях"... Пощо це говорити? Чи сам автор вірить у те, що написав?! Коли так, видає собі фатальне свідоцтво, як політикові, який думає, що запереченням дійсности можна змінити її фактичний стан; колиж не вірить, то до чого така писанина. Тому можна відкинути, як цілком непотрібний баляст, оці байки з 1001 ночі, розказувані для наївних дітей, які дітьми давно перестали бути й ніколи не були наївними.

Зате в другій частині статті порушене редбало щось інше, а саме: є там невиразна спроба підійти з польського становища до проблеми українсько-польських взаємин, але поза Польщею.

Автор воскресає у „Ґаз. Польскій" погляди, голошені колись у „Ґлосі Правди" п. Стпічинським. Бачимо це у такому реченні: „Дорога утревалення мира на Сході Европи, а що за цим іде і до розвязання української справи в її цілості, в ніякому випадку не може оминути Польщі. Ріжниця тільки та поміж автором з „Ґаз. Польскої", а п. Стпічинським у „Ґлосі Правди", що коли п. Стпічинський делікатно промовчував справу українську по цей бік Збруча, деклярував лише свої українські симпатії та мотивував питання „Чому потрібна самостійна Україна" — потребою розбиття великої єдиної Росії в обопільному, польському і українському, інтересі, — то „Ґазета Польска" виступає з докорами під адресою українських політиків зі Східної Галичини, що вони забувають цю „українську державну рацію" та не хотять своїх „льокальних", [illegible] інтересів підпорядкувати інтересам „загально-національним". Для українських галицьких політиків, мовляв, „українська земля кінчається над Збручем. А тієї правдивої України по другому боці тої ріки не знають, не розуміють, є байдужі на її бажання і політичні змагання"...

Автор, здається, не знає не лише давньої історії України, але й новітньої, сперед кільканацяти літ, і дуже слабо, видно, орієнтується у нинішніх українських політ. відносинах. Забуває той великанський капітал духа і крови, який був вкладений галичанами у цю „правдиву" Україну та яким вони дорожать, як одною з найцінніших перлин своєї історичної традиції. Мало того. Автор повинен прочитати собі всі промови декляративного характеру, сказані в мин. соймі тим самим головою Українського Клюбу, який від 4-ох місяців перебуває у вязниці, та важніші промови всіх інших тодішніх українських послів. Але польські політики мають уже ту питоменну рису вдачі, що вони „не чують" і „забувають", коли щось кажеться і пишеться, що їм у даному часі невигідно знати, а потім враз піднімають крик, коли про це вже за-перестано говорити й говорити про це вже не час.

Коли автор невдоволений „літанією скарг, жалів і претенсій", „позбавлених історичних перспектив" та „позбавлених позитивної програми", то хай знає, що ці „скарги й жалі", ці „маленькі справи" стали вже *питанням екзистенції* міліонових мас українського населення у Польщі, якого галицькі політики не можуть уважати „менше українським" від того, що є за Збручем. Після ліквідації українського шкільництва, після унеможливлення культ. та господ. розвитку і після останніх „документальних доказів" розуміння „української державної рації" з минулої осени, хіба тільки пп. Певні та їх компанія можуть ще займатися з наказу та доручення бебеків розгортанням наївних і нереальних програм про „творення Піємонту українства на Волині" та проголошувати тези про те, що грушки, мовляв, ростуть тільки на вербі, або вкінці вмовляти в себе, що найбільшими приятелями українського народу є поляки з ББ. І саме така робота пп. Певних належить, на думку „Ґаз. Поль.", до типу „великих" справ, а все інше, що не походить від пп. Певних, належить до катеґорії „малих" справ.

І. Кедрин.

——o——

З голосів польської преси.

„СКАРҐІ РУСКЕ" В ЖЕНЕВІ.

„Курер Львовскі" з 12. ц. м. приніс під цим заголовком отсю статтю:

У звязку з т. зв. пацифікацією Східної Галичини (в ориґ. „Малопольскі Всходней") вплинули до Секретаріяту Ліґи Народів у Женеві з кількох сторін жалоби, яких є вже десять.

На основі обовязуючої меншостевої процедури в Женеві жалоби, себто петиції можуть походити не тільки від громадян держави, які чуються пошкодованими, але й від інших осіб та установ, бо дотичні приписи містять тільки такі постанови про петиції: а) мають мати за предмет опіку над меншостями, згідно з трактатами; б) не можуть бути представлені у формі домагання зірвати політичну звязь між дотичною меншістю і державою, до якої вона належить; в) не можуть походити з джерела анонімного або не вповні устійненого; ґ) мусять бути зредаґовані без гострих висловів; д) мусять містити відомости, або звертати увагу на факти, які тепер не були предметом петиції, підданої звичайній процедурі.

Отже як виходить з точки в), петиції можуть походити не конче з держави, до якої відносяться, і не конче від громадян тої держави.

Петиція не є ще справжнім порушенням справи в Раді Ліґи. Право це мають виключно члени Ради, а навіть не інші держави, що належать до Ліґи. Але принято звичай, що в Раді твориться т. зв. Комітет Трьох (провідник і два члени Ради), котрий може представити Раді, так якби це міг поодинокий член Ради, якусь справу, порушену в петиції. З тією метою Секретаріят Ліґи, коли вплине петиція, провірює спершу, чи вона відповідає пятьом повищим точкам, а якщо відповідає, переказує її Комітетові Трьох, коли може внести справу на Раду, або може прийти до переконання, що її вносити не слід.

Тепер вплинули такі петиції в справі подій у Східній Галичині:

1) Петиція загальна української кольонії в Омекур у Франції.

2) Петиція Української Нац. Ради в Празі під проводом проф. Григорієва з описом подій.

3) Три петиції д-ра Василя Панейка, б. представника українських справ у часі мирової конференції в Парижі, що розвиває тепер часто діяльність на париському ґрунті, а в одній зі своїх петицій подав дослівно жалобу, вислану сімома греко-католицькими епископами до Апостольської Столиці.

4) Петиція льондонського товариства „Union of Democratic Control" — з підписами 65 членів анґлійської Палати Громад, в якій узасаднено правно зломання арт. 1-ого (загальне пошанування прав у законах та у виконанні), 7-ого (рівність громадян перед правом) і 8-ого (пошанування меншостевих інституцій) трактату про меншости.

Всі ті жалоби в числі 6, серед яких очевидно жалоба, що наводить письмо епископів до Апостольської Столиці, а також жалоба, підписана 65 анґлійськими послами, вибиваються на чоло, визнав уже Секретаріят Ліґи за такі, що надаються до прийняття і переказав їх до Комітету Трьох.

В дальшій черзі вплинули:

5) Три жалоби, внесені Українською Парл. Репрезентацією в Польщі, з котрих одна подає дуже широку інтерпеляцію Українського Клюбу в сенаті, друга говорить про арештування українських послів, а третя дає доповнення відомостей про т. зв. пацифікацію.

Ті жалоби будуть також без сумніву, тому, що походять з краю й опрацьовані згідно з приписами процедури Ліґи, приняті в Секретаріяті.

Комітет Трьох складається тепер з представника Анґлії (Гендерсон), Італії (Пільотті) і Норвеґії (Мовінкель). Він збереться по всій правдоподібности в березні в Льондоні, аби приготовити справу на засідання Ради Ліґи в травні цього року.

До дискусії про початки української нації.

Прага, 5. лютого 1931.

Стаття М. Чубатого „До питання про початки української нації" (I.—V., „Діло" з 23—28. I. ц. р.) дає цінні причинки до вияснення цеї важної проблеми. Тим більша шкода, що шановний автор залишив на боці деякі важні подробиці, які моглиб і його самого привести до трохи інших висновків, та що він не всюди ясно висказує свою думку, даючи тим підклад для деяких сумнівів щодо найстаршого (передтатарського) періоду нашого державного і національного життя.

Головна заслуга автора в цьому, що він зясовує ріжні значіння терміну „Русь", витягаючи в той спосіб проблему початків української нації з темряви шкідливого для нас термінольоґічного хаосу на поверхню ясного льоґічного думання, і цим помогає українській науці в її боротьбі з ворожими політичними тенденціями на полі науки. Всеж таки ми мусимо мати на увазі і те, що історія нашої національної назви — це ще не історія нашої нації, зн., що сама національна назва не може бути критерієм ані для встановлення, коли почався процес творення нації, ані для визначення границь цілої національної території в якомунебудь періоді нашого історичного життя. Український національний орґанізм міг істнувати і без спільної назви „Русь" і без політично-державного обєднання всіх наших земель, хоч нацією в модерному змислі він тоді, очевидно, ще не був.

Досліди М. Чубатого над еволюцією значіння терміну „Русь" нищать помилкові здогади М. Кордуби, але ще не цілком ясно видвигають ріжницю між орґанізмом державним та орґанізмом національним (хочби і при племінно-родовому роздробленні) в давніх часах київської Руси. З деяких неясних місць можна би зробити навіть такий помилковий висновок, що в давнину ми разом з росіянами творили один спільний **національний** орґанізм, а щойно пізніше **від цеї** єдности „відкололися".

„В XII. віці — пише М. Чубатий — зайшов цілий ряд таких подій, що **розкололи** давню одну державу на південь і північ, при чому назва Русь лишилася при півдні, поширюючися з Київщини на цілу територію **нового національного орґанізму**". (II.) — Думка, що зродила таке речення, могла бути лише така: до XII. в. не було причин для розколу державної єдности всіх східних словян, бо вони тоді ще не ділилися на якісь окремі **національні** частини і всі разом творили якусь єдність (общеруську чи праруську), а щойно в XII. в. зявилися ті причини, що витворили „новий національний орґанізм" (зн. українців) і довели до розколу давньої одної держави. — Думаємо, що більшість читачів лише так могла зрозуміти те місце і через те мусіла опинитися в новому вирі помилок і сумнівів. Можливо, що сам автор не має таких поглядів, але текст його статті дозволяє нам зробити **лише такі висновки.**

В іншому місці читаємо, що українська нація почала творитися аж „по смерти Ярослава Мудрого", і що цей процес закінчився „з моментом утворення Галицько-Волинської, на ділі першої чисто Української Держави (1199)". — Тяжко догадатися, чому саме Галицько-Волинська Держава є „**першою** чисто українською державою", бо ані С. Томашівський, який вже давніше висказав таку саму думку, ані М. Чубатий цього не доказують. Даремне шукаємо в цілій статті відповіди на питання, чому шановний автор не вважає київської Руси державою українською. Чи тому, що українці не мали ще тоді своєї загально національної назви? Чи може тому, що до київської Руси крім українських земель належали часом і деякі неукраїнські? Ні одно ні друге не оправдує такого погляду.

І з інших місць статті М. Чубатого можна би зробити висновок, що в часах перед смертю Ярослава Мудрого українців, як чогось окремого від росіян, ще не було. Аж „по смерти Ярослава — каже М. Чубатий — на півночі і полудні витворюються два ядра, біля яких в XII. ст. формуються **два організми, майбутні два народи: український та великоруський,** з Галичем та Суждалем як столицями, аж доки ті організми вовсім не відкололися на поч. XIII. в.". — З того виходило би, що для давніших часів можна собі приймати теорію „общеруської" культурно-національної єдности всіх східних словян, так, як це зробив напр. М. Кордуба на радість наших доморослих общеросів (див. „Земля і Воля" з 4. І. і з 25. І. ц. р., а також „Русскій Голос"). Та чи є для цього якінебудь наукові докази? Нам здається, що крім відомої нам усім тенденційної теорії російської (і русофільської) науки, яка підпала під вплив російської національно-політичної ідеольогії, ніякої іншої основи для твердження про якусь „праруську" чи „общеруську" спільність нашу з росіянами взагалі нема.

Порівнання нашої нації з „нацією" швайцарською чи американською, що їх находимо у статті М. Чубатого, можуть нас дуже легко затягнути у сферу перемішання двох ріжних понять. Такі „нації", як швайцарська чи американська, є вислідом цілком інших історичних і ґеографічних умовин та скривають у собі цілком інші проблеми. Слово „нація" на їх означення має зовсім інший зміст, ніж слово „нація" на означення напр. німців чи українців. Тут спільний лише зовнішній звук слова, але в першім випадку за ним криється значіння державного, подекуди й культурного обєднання даної території без огляду на національний склад її мешканців, а в другім випадку лише національна, мовна і культурна єдність, що звичайно не покривається з межами державної організації, а часом живе неповним життям без власної держави. Коли говоримо про націю українську, тоді мусимо триматися цього другого значіння слова „нація" і не забігати туди на першу сферу цілком іншого поняття, що нічим не може нам помогти вияснити нашу конкретну проблему, а саме проблему початків української нації.

Вкінці ще на одно непорозуміння треба звернути увагу, бо воно вже не перший раз у нашій дискусії повторяється. Українському Історично-Фільольоґічному Товариству в Празі закидають такі погляди, яких воно ніде не висказало та яких у моїх статтях у „Ділі" (з 11. XII. м. р. і з 6. І. ц. р.) теж ніде нема. Ніхто не сказав, що „Русь все була рівнозначною з нинішньою Україною", або що українці були „готовою" нацією „от начала", зн. в доісторичні часи. Так, що ті закиди на адресу Українського Іст.-Фільольоґ. Т-ва, що їх находимо у статті М. Чубатого (І.), випливають лише з непорозуміння. Можливо, що мої дуже ляконічні статті не всюди ясні, але думка була та, що терміном „Русь" у національному розумінні перші почали називати себе українці і в цьому розумінні ми з росіянами ніколи не творили єдности (це проти поглядів М. Кордуби!), та що українці досягли досить високого ступня своєї національної і культурної зрілости в історичні часи свого державного життя, в так званій київській Руси. Інша річ, що нація — це не так готовий факт, як радше безнастанний живий процес, і тому самих початків української нації, таксамо як початків кожньої іншої словянської нації, треба шукати ще у праслов'янській добі.

Про погляди інших членів Істор.-Фільольоґ. Т-ва в Празі можна довідатися з публікації цього Товариства, що вже появилася під назвою „Откуду єсть пошьла Руская Земля"... (Прага 1931.).

Д-р К. Чехович.

Вальдемарас перед судом?

Німецька преса подає з Ковна, що б. диктатор Литви Вальдемарас стане перед военним судом за підтримування терористичних орґанізацій і підготовку перевороту проти теперішньої литовської влади.

Франція справді роззброюється.

Німецька преса сповіщає, що в р. 1931. Франція приступає до будови цілої серії панцирних кружляків по 10.900 тон вантажности. Крім цього Франція будує три контрторпедовці, два середні кружляки і кілька підводних човнів системи „У".

За океаном.

Польська пропаґанда проти українців в Америці.

Читаємо в філядельфійській „Америці": Заступник прокуратора у стейті Іллиной, поляк Єронім В. Юревич з Шакого, Ілл., веде польську пропаґанду в Америці. Він розіслав м. ін. листи до сенаторів і конґресменів у Вашинґтоні, в яких боронить польський уряд і заперечує закиди американських і канадійських українців про події в Галичині у звязку з пацифікацією. Юркевичеві найбільше не подобалася пропаґанда української видавничої спілки „Національна Преса" з Вінніпеґу, Манітоба.

Український різдвяний вечір для американських студентів.

Дня 6. січня уладили українці в Ню Йорку різдвяну вечерю для 250 американців, студентів і кількох професорів коломбійського університету. Вечеря відбулася в салі д. Василя Авраменка, а господинею, що приймала гостей, була п-н. Марія Скубова. Вечеря відбулась, як за давніх козацьких часів на Україні. Були всі страви української різдвяної вечері, разом 12. П-ні Скубова почала вечерю молитвою, яку відмовили теж усі гості. Підчас вечері приходили колядники в українських строях і колядували. Їх за те обдарували дарунками. Підчас вечері співав також хор „Бандурист" і танцювали діти зі школи д. Авраменка українські танки. Опісля ще уладжено різдвяну вечерю в тій самій салі на сцені, де засіла до стола українська родина в народніх

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 14. ЛЮТОГО 1931.

В. БИЧ. 6)

Тиждень в Ен Арборі.

На футболевім майдані.

В суботу вже передполуднем, на кампусі і в містечку великий рух. Починають зїздитися на футбол. Університетські будинки, крамниці та виставові вікна прикрашені синьо-жовтими прапорами. Всюди балачки про футбол. „Хто переможе?" Кожний має свого улюбленого грача і на ньому будує свою надію. Міннесоти ніхто не легковажить, але віра в своїх грачів велика.

Всі вулиці та подвіря, куди ні повернетеся закриті автами. Довідуєтеся, що з Міннесоти приїхало шість спеціяльних поїздів і сотні авт, а Міннесота віддалена на тисячу американських миль.

Футболевий дух так вас захоплює, що ви навіть не думаєте про їду.

Остаточно минає полудне і ви спішите з вашим провідником на стадіон. Там такий уже натовп, що годі перепхатися. Авта просто тручають вас з ніг. Поліція береже порядку.

Нарешті ви вже при брамі до стадіону. Таких брам є 32. Величезна площа, окружена муром, а на середині площі майдан. Цей стадіон (стадіюм) виглядає як великанський полумисок: по його боках сидження, а глибоко на дні площа гри заросла травником.

Ваше місце в трицятім ряді віддолу, майже в середині поля. Це добре місце, бо находитеся в рівнім віддаленні від обох брамок. Розглядаєтеся довкола і бачите море людських голов. Ви ніколи ще не бачили стільки людей зібраних в однім місці. Всі 87.000 означені місця на стадіоні заняті. А що наспіли ще тисячі нових замовлень, управа поставила на горі стадіону тимчасові місця, де помістилося 15.000 більше глядачів.

Орґанізація гри.

Провідник пояснює вам, що одна секція стадіону зарезервована для студентів Мишіґену, що належать до так званого „Чір Клюбу". Це ті, що співають університетські пісні, викрикують гасла і поклики, щоб розбудити духа перемоги серед грачів. Їх лідери, около десятьох, у білих одягах, тримають у руках синьо-жовті меґафони і оповіщають, на які гасла чи співи приходить черга.

З протилежного боку стадіону є секція для студентів Міннесоти. Довідуєтеся, що приїхало їх кілька тисяч разом із грачами та бандою. Їхали спеціяльними поїздами, автобусами та автами.

На горі, понад стадіоном, мурований будинок для кореспондентів часописів і радіоапарат, яким переказують хід гри, момент за моментом, по цілій Америці та Канаді.

Бічним входом висипалася на площу гри громада грачів, у синіх одягах, з великими жовтими числами на плечах. Пізнаєте грачів по числах, на підставі програми, яку треба купити за кілька центів.

На вид грачів чуєте радісні оклики.

На дворі зимно. Трошечки порошить снігом. Погода саме відповідна для футболу. Очевидно, ви вбираєте зимове пальто і берете з дому вовняний коц, щоби закрити коліна.

Грачі вправляються і ви слідите за їх рухами. Всі великі, здорові хлопці. Кожний у коротких штанцях по коліна, ноги голі, в черевиках з гумовими підошвами та цьвяхами, щоби не совгалися. На грудях светери, грубо випхані ватою, щоб забезпечити грача перед каліцтвом серед натолоки. На голові шкіряні колпаки з дротяними обручами і звислими кляпами, що закривають уха.

Небезпечна гра.

Гра в футбол небезпечна. Це не той футбол, округлий, шкіряний мяч, що його копають. В Англії називають цю гру „раґбі", а в Америці „футбол". Грають мячем, що має вигляд гусячого яйця кілька разів побільшеного. Нема гри, щоб не було якого каліцтва. Гра — завзята, скора, жива та нагальна.

Площа гри, заросла густою, короткою обстриженою травою на 100 метрів (ядрів) довга і 50 м. широка. Вся поділена білими лініями впоперек у пятьметрових відступах. Середня лінія — центральна і називається 50-метрова. По обох її боках ідуть 45-метрові лінії, потім сорокові і так далі аж до 5-метрових. За ними крайні лінії, а всередині, десять метрів за крайніми лініями стоять брамки. Гра починається на 50-метровій лінії.

По обох боках середньої лінії стає по одинацять грачів і раз одна, раз друга сторона старається загнати мяч якнайдалі на територію противника. Мета — перенести мяч через крайню лінію противника, себто здобути „гол". Щоб це осягнути, часом копається мяч, часом кидається, часом несеться на раменах.

Очевидно атаковані бороняться, стають у лінії і не пускають наступаючих. Оборона доволі примітивна. Грача з мячем попросту хапається за груди чи ноги і валиться на землю, але так, щоб не піднісся і не скочив дальше вперед. Той що повалив його, сам валиться на нього, потім прибігають інші і валяться на них так, що часом двацятьдвох грачів лежить на одній купі.

Кожна сторона має 4 рази, раз за разом нагоду посунутися з мячем вперед до кращої лінії противника. Коли в тих чотирох спробах посунеться вперед десять або більше метрів то мяч лишається далі в посіданні тої сторони і вона дістає чотири нові нагоди. Колиж не зробить десять метрів, або коли противники перехоплять їм мяч підчас гри, мяч переходить до рук противників. Коли одній стороні вдасться перенести мяч через крайню лінію противника, то вона дістає шість пунктів. Після перекинення мяча через крайню лінію противника ця сторона має ще право копнути мяч з 15-метрової лінії через брамку. Коли це їй вдасться, дістає один пункт. Часом, коли атакуюча сторона є близько брамки противника, але через крайню лінію противника перенести мяч не годна, пробує з близького віддалення копнути мяч через брамку. За успішне копнення дістає три пункти.

(Продовження буде.)

*

У вчорашнім фейлетоні треба справити такі друк. помилки: І. шпальта 11-ий рядок має бути „дозріваючих" зам. „дозрі"; у 21-ім рядку бракує по слові „мережать" „свій" (світ); 6-ий рядок з долини має бути: „Як вклониться нам". У ІІ. шпальті 9-ий рядок має бути „Мишиґенський" зам. „Мішиґонський".

строях. Д-р Льонгин Цегельський пояснив гостям в англійській мові давні українські звичаї на Святий Вечір. Американські гості були незвичайно вдоволені цим українським різдвяним вечором, який неначе перенесено з України до гомінкої американської метрополії

ОСТАННІ ВІСТИ

СОЙМ.

У середу на засіданні сойму закінчилася дискусія над останнім із ряду бюджетом, себто бюджетом мін-ства скарбу. У голосуванні прийняли бюдж. прелімінар на 1931/2 р. у редакції, устійненій бюджетовою комісією в порозумінні з урядом. Третє читання буде в пятницю, потім бюджет передадуть сенатові.

ВІДПОВІДЬ МІН. ЗАЛЄСЬКОГО.

Дня 12. лютого йшла в сенатській комісії закорд. справ. дальша дискусія над експозе мін. Залеського. Він ствердив, що всі ґазетні вістки про якісь будучі переговори про творення якогось заг. фронту проти СРСР., про що питався сен. Дембський, є зовсім безосновні. Таксамо безосновні є чутки про виміну Помор'я на Литву. Справа ревізії кордонів для Польщі не існує. На цю тему не може бути навіть дискусії. Польський уряд старається, щоби й надальше вдержати відношення батьківської ласкавости, яку папа має для Польщі. Щодо можливости, яку висловив сен. Дембський, про вихісновування впливів ап. столиці деякими німецькими партіями, то міністр заявляє, що відношення Ватикану супроти інших кат. партій не може бути темою розмов Ватикану з польським урядом.

ПРИСУД У РОЗПРАВІ ЦЕНТРОЛІВУ.

У середу на розправі проти діячів Центролїву, обвинувачених у звязку з вічем у Швайцарській Долині, говорив прокуратор. Він сказав, що оборона вихіснувала траґічну смерть адв. Корнфельда для демонстрації. Прокуратор, як обвинувач має тепер переваґу над обвинуваченими, а обвинувачені в теперішніх умовинах не можуть боронитися як ялося. Події, що є предметом розправи, це один із обявів боротьби опозиції проти уряду. Оборона каже, що це була леґальна боротьба, навпаки обвинувачення зясовує її в межах 125 уст. карн. кодексу, себто як збройне заворушення.

Після промови прокуратора предсідник питається обвинувачених, чи не мають що сказати. Обвинувачені мовчать. Лише обв. Роґуський відповів: Ми зложили заяву. Для нас предсідник Найман не є представником справедливости, лише представником сили.

Пополудні суд видав присуд, на основі якого засуджено: Ходинського, Синовецького та Кусяка кожного по 4 роки вязниці із зарахуванням слідч. арешту від 16. вересня м. р. і на заплату суд. коштів; Роґуського та Билінського по 2 роки вязниці, що заступає дім поправи та заплату суд. коштів. Увільнені: Шульман, Рушкевич і Дзенґелевський. Дзенґелевський не вийшов на волю, тому що обвинувачений ще у бомбовому замаху на Пілсудського. Шульмана та Рушкевича постановили випустити на волю за кавцією по 1000 зол.

РОЗПРАВА МАЙОРА КУБАЛІ.

У четвер почалася у Варшаві розправа проти майора-летуна Кубалі. Кубалю обвинувачують, що писав злобні анонїми проти своєї влади (м. ін. на полк. Райського, шефа відділу летунства в мін-стві військових справ) та в сотках тисяч примірників розсилав військовим і політикам. Прокуратор поставив внесення, щоби акт обвинувачення, анонім і записник Кубалі відчитати на тайній розправі з огляду на добро держави. Дальша часть розправи може відбуватися явно. Внесення прийняли. Предсідник повчив Кубалю, що може визначити двох мужів довіря, щоби булиб присутні при відчитуванні тих актів. Обв. зрікається того права.

Св. Райська зізнає, що дістала анонїми, один проти її чоловіка, другий проти неї. Св. каже, що її чоловік був прихильний для Кубалі. ме м. ін. жінка полк. Райського.

НАПАД НА КОМАНДАНТА ПОЛІЦІЇ ПОСТЕРУНКУ.

Польські джерела повідомляють, що 12. лютого вечором на дорозі між Львовом і Перемишлянами на команданта поліційного постерунку в Гаях-Чижиків, що їхав селянською фірою із тамошньою вчителькою напало кількох людей. Прийшло до перестрілки. Було ранених чотирьох людей, м. н. командант постерунку та вчителька. На місце виїхала автом лікарська поміч із більшим відділом поліції.

ЗА ШПІОНАЖУ.

У вівторок трибунал львівського карного суду засудив горожанина СРСР Ант. Трощенка на тайній розправі на 4 роки тюрми та видалення поза межі Польщі. Трощенко був обвинувачений у шпіонажі в користь СРСР.

З мистецького життя в Парижі.

Сальон „Незалежних" 1931.

Париські Сальони нагадують у дечому цирк. Близько до арени сидить кільканацять порядно вдягнених людей, а решта це лише маса. За криками ґалерії ви й мало в чому розбираєтесь.

Та ніодин Сальон не є так оспорюваний, як „Незалежні". Там нема жюрі і доступ до нього вільний кожному, хто лиш вспів на час закупити собі на 1.20 м. широке місце під свої полотна. На ньому ви можете виставляти собі, що лиш вам до вподоби. І так побіч поважних мистців, що цілими роками шукали свого мистецького обличча, висять речі, які з мистецтвом мають дуже мало, а то й зовсім нічого спільного.

Тратять на цьому звичайно ті справжні мистці, що лишилися вірними Сальонові й з принципу виставляють рік за роком у ньому свої твори. Вони і є властивим Сальоном, хоч їх речі можнаб змістити у двох-трьох салях. Вся „решта" — це халтура, серед якої подибаєте: копії із хромових листівок і фото, портрети коханих, але для глядача зовсім неінтересних осіб, карикатури, алеґорії Жофра, Коста та Леніна, й врешті своєрідні париські малюнки, перед якими мистецький критик уступає з пошаною своє місце психіятрам і визнавцям теорії Фройда. Часом навіть парижанам терпець уривається. Підчас цьогорічного відкриття Сальону поліція стягнула кілька надто сензаційних полотен. Нам самим доводилося бачити як несли якогось дипльомата у циліндрі, цвікері та чорному фраку, власне фраку і далі вже більш нічого...

Мистецькі критики вже віддавна клясифікують цей Сальон — Сальоном гумористів і незалежним від життя. Одна потіха — інші Сальони, а спеціяльно академічний, мало що ліпші в загальному рівні. Та вартість Сальонів у чому іншому. Коли відкинути усе неграмотне та тенденційне, ми маємо перед собою багато цікавих мистців, яких ми можемо таки тут на місці порівняти із собою. Крім цього молодий, невідомий мистець може у ньому показати своє мистецтво й попасти в число тих вибраних.

Шукати тих „вибраних" у цьогорічному Сальоні нелегко. Більш як 4.500 речей заповнило яких 50 саль. Здавшись на власний інстинкт, ходите з салі до салі шукати мистецтва. Воно є. Знаходите переважно старих знайомих, відомих вже з попередніх років. Надибуєте першорядні полотна французьких малярів: Сіні'яка, Голі, Лепре, Жербо, Пельтіє, Боттона, Бляншара і інших.

Приємно підкреслити факт, що тих кількох українських мистців, що беруть участь у цьому Сальоні презентуються дуже поважно. Ми не завагаємось ні трохи покласти краєвид *Кричевського* в числі десяти найкращих пейзажів Сальону; його друга річ, жіночий портрет повний життя й експресії. *Перебийніс* дає блискучий портрет „Пані з хлопчиком", глибокий психольоґічно і по майстерному розвязаний у композиції. *Поляків* дає два жіночі портрети, мальовані енерґійно і суворо, на правах кубізму. *Третяків*, веселий і життєрадісний, грається мягкими та теплими колірами у своїх полотнах. *Зарицька*, декоративна, монументальна і проста вибивається корисно на імпресіоністичному й розбитому тлі Сальону. Врешті *Омельченко* дає вісім графік, в яких він, як звичайно, показується майстром чорно-білої плями.

Демократизм Сальону порозкидав їх праці в найдальші кутки; та спільний їм усім, вроджений ліризм поєднує їх і виріжняє.

ІВАН БАБІЙ.

Відомий український маляр Бабій виставляв три свої полотна між 7—21 січня ц. р. в ґалерії Шарпант'є у ґрупі зверх двацяти мистців, між якими вибивались спеціяльно Бенатов Дюбоа і японець Гара. Полотна Бабія були центром усієї виставки, що він завдячує своїй ориґінальности — як неоклясик він не має багато суперників у Франції.

У всіх його речах звертає увагу блискуча техніка виконання, що досягнула своєї віртуозности у „Грачі в шахи", що показує великий поступ нашого маляря від його останньої збірної виставки весною 1929 р., коли він показався зрештою, вже зовсім виявленим і індивідуальним мистцем.

Останніми річами, які виставляє, він доказує, що навіть у свому власному стилі, якого він держиться від початку своєї малярської карієри, він уміє робити несподіванки.

ГЛУЩЕНКО І М. КРИЧЕВСЬКИЙ.

Глущенка запрошено на виставку до „Ґалері де Франс", що відбудеться 14—28 лютого ц. р. Це спеціяльна ґрупа найкращих представників молодої французької школи. Виставку улаштовує мист. журнал „Хронік ді Жур", що присвятить цій виставці спеціяльну студію.

У „Сальон дез ар менажер", що саме тепер відбувається у „Ґран Пале" є кілька стійків французьких фірм збудованих по проектам і під доглядом українського молодого маляря Миколи Кричевського.

С. Г.

——o——

ЗАЛІЗНИЧА Й АВТОБУСОВА КАТАСТРОФА.

У середу на залізничому двірці у Львові товаровий поїзд наїхав на порожні ваґони, що стояли на шляху. Один ваґон і службовий віз вискочив зі шин. Спричинив цей випадок зворотничий Фр. Скоп, що неправильно уставив зворотницю.

На шляху Калушин-Варшава автобус упав у рів. Зпід румовища добули роздавлених двох подорожніх. Кількох було ранених.

У НІМЕЧЧИНІ ДВА ПАРЛЯМЕНТИ?

Бюро видавців німецьких часописів повідомляє, що дієти гітлерівських послів, які бойкотують райхстаґ, віддадуть до диспозиції фонду безробіття. Гітлерівці, вибрані головами парл. комісій, постановили не зрікатися своїх становищ, бо лише президенти мають право скликати комісії. Гітлерівська фракція, якої члени є головами 4-ох парл. комісій, сподіються так спаралїжувати діяльність тих комісій.

Німецько-нац. пос. Штубендорф на зборах в Ольдендорфі сказав, що партії правої опозиції утворять окремішній парлямент у Ваймарі.

ЗМОВА НА ЛИТВІ?

З Ковна повідомляють, буцімто на Литві викрили протидержавну змову. Змовники хотіли привернути до влади Вальдемараса. В орґанізації шавлісів вищі старшини хотіли створити знову орґ. „Залізного Вовка" та виконати держ. переворот. До змови належали і старшини з чинної армії. Поліція арештувала кількох людей з управи шавлісів і з ковенської залоги.

Продовження викладу д-ра Евг. Дурделла на тему „Що треба нам знати про венеричні недуги" відбудеться в суботу дня 14. лютого в год 7-ій веч. в салі Т-ва „Зоря" при вул. Вірменській 25.

СПОРТ

Україна-Погонь II. 1:0 (0:0, 1:0, 0:0).

Змагання в гаківку за мист. Б.-кляси. Ворота для України стеріг Труш. Суддя пор. Шиба

Львовянка-Гасмонея 6:0 (2:0, 2:0, 2:0).

Змагання в гаківку за мист. Б-кляси. Суддя п. Франковський.

У пятницю в 3. год. попол. відбудуться на „Ґданську" змагання за мистецтво Б-кляси між Гасмонеєю та Україною.

В суботу 14. ц. м. зачинаються у Львові змагання за мист. А-кляси, при чому як перший відбудеться меч Погонь-Лехія на Світезі.

В неділю в год. 11. на „Ґданську" відбудуться міжмістові змагання в гаківку Львів-Краків

Міжнародні змагання в гаківку.

Катовиці. Анґлія-Польща 3:1 (2:1, 0:0, 1:0)

З ЦЕРКОВНИХ СПРАВ.

Висвячення епископа Чернецького.

Дня 10. лютого ц. р. в храмі св. Альойзія в Римі відбулась консекрація греко-катол. епископа для всіх греко-католиків (уніятів) поза межами трьох галицьких гр.-кат. дієцезій у Польщі о. д-ра Миколи Чернецького. Целебрував епископ д-р Хомишин. Торжество відбулося в присутности численного вищого духовенства. — Як ми вже подавали, Апостольська Столиця іменувала перед кількома тижнями о. д-ра Миколу Чернецького з чина св. Ізбавителя (Редемптористів) апостольським адміністратором з епископськими свяченнями для всіх північно-західних земель, і саме тепер відбулося в Римі його висвячення. Тут замітимо, що о. д-р Чернецький був передше професором у станиславівській духовній семинарії, а в останніх роках працював на Волині (в Ковлі), розвиваючи свою діяльність між поселенцями з Галичини гр.-кат. обряду за сокальським кордоном.

З недолі православної церкви в Польщі.

Як відомо, римо-кат. церква в Польщі висуває претенсії до кількасот православних церков на північно-західних землях і всього їх майна що в масах православного населення викликає величезне затрівоження. Тепер у кругах православних поширені вісти, що між православною митрополією у Варшаві і римо-кат. епископатом

ведуться переговори, при чому є тенденція поладнати справу т. зв. „ревіндикації православних церков“ полюбовно. В імени митрополії виступає правно архиепископ Олексій. — Одночасно з тим поширена ще й друга вістка, а саме, що Синод православної церкви в Польщі має в найближчому часі іменувати архимандрита Полікарпа, українця, епископом на Волині, щоб таким чином протиділати поширюванню унії і ріжних сект на північних українських землях.

Розкол між православними.

Московський митрополит Сергій усунув владику Евлогія зі становища митрополита для православних у західній Европі, а на його місце іменував ковенського митрополита Елевтерія, котрий виїхав уже до Парижа. На це зїзд православних епископів, у якім взяли участь митр. Евлогій, архиеп. Олександер, архиеп. Володимир і еп. Сергій, відповів, що розпорядок митр Сергія не може бути виконаний, бо в тій справі остаточно буде рішати всеросійський собор у свобідній Росії.

В світ за очі.

На днях до румунської прикорд. сторожі у Вадул-Луй-Води вголосився українець священик із села Пирита на Вел. Україні. Він утік через Дністер разом з жінкою і сином перед переслідуваннями. Коло села Коржево втікло з України до Румунії 60 селян. За ними стріляли червоноармійці, але нікого не вцілили. — До Вадул-Луй-Води прийшов також 10-літній хлопець, якого родичів більшовики над Дністром застрілили, а йому вдалось втекти.

—o—

Німецький парлямент.

Гітлерівці вийшли зі салі. Експозе Гітлера.

Гітлерівські посли 10. лютого кинули засідання парляменту, тому що пленум прийняло зміни регуляміну, які обмежують права послів. Заступник гітлерівців сказав, що його фракція вернеться лише тоді, коли треба буде повалити закон, звернений проти народу.

Мін. Курціюс в експозе м. ін. говорив про сесію Ліги. Широко говорив про меншости в Польщі. Сказав, що це вперше держава, яка є членом Ради Ліги покористувалася правом звернути увагу Ради на нарушення прав Ради про охорону меншин.

—o—

Урядові дані про протиалькогольні плебісцити.

„Статистичне Вядомосці“ з 20. IX. 1930 р. подають отсі числа про переведені протиалькогольні плебісцити в Польщі за час від 1920 р. до 1930 р.

а) По воєвідствам:

Воєвідства	Скільки громад голосувало:	Ухвалена заборона правосильна	Ухвалена заборона неправ	Внесення відкинено
Варшава	2	1	—	1
Кельце	2	2	—	—
Люблин	3	1	—	2
Білосток	1	—	1	—
Новогрудок	2	—	1	1
Полісся	2	1	—	1
Волинь	1	—	—	1
Познань	2	1	1	—
Помор'я	3	—	1	2
Краків	49	21	26	2
Львів	170	80	73	17
Станиславів	124	20	98	6
Тернопіль	108	2	106	—
Разом	469	129	307	33

б) По рокам:

Роки	Скільки громад голосувало:	Ухвалена заборона правосильна:	Ухвалена заборона неправ:	Внесення відкинено:
1920	4	4	—	—
1921	12	7	1	4
1922	76	58	17	1
1923	13	8	4	2
1924	17	7	10	1
1925	11	5	6	—
1926	15	6	8	4
1927	14	5	8	1
1928	353	93	236	24
1929	114	34	71	8
Разом	629	227	361	46

Числа дуже повчаючі, особливо для українського плебісцитового руху. На 629 плебісцитів, переведених протягом 10 літ в цілій державі, українці перевели 402 плебісцити, а поляки, німці і білоруси тільки 67. Та зате і найбільше уневажнено плебісцитів українцям. На число 402, уневажнено 277, а ще до того 23 були невдатні, так що тільки 102 громади мали щастя [illegible].

[illegible] виходить також ясно, що массовий плебісцитовий рух почався у нас від 1928 р., себто від оживлення праці Протиалькогольного Т-ва „Відродження“.

Невдатні плебісцити не повинні знеохочувати протиалькогольних діячів до дальшої боротьби з коршмами. Як переводити плебісцити, докладно інформує прошура дир. Івана Герасимовича п. з. „Як боротися з алькоголем і коршмами?“, яку можна набути в Т-ві „Відродження“ у Львові, вул. Гродзіцьких ч. 4, за ціну 1 зол. 50 сот., а з почтовою пересилкою 25 сот. більше.

НОВИНКИ

— **Першорядне українське фризієрське заведення**, вул. Бляхарська 11. (ріг Руської), тел. 93-21 поручається П. Т. Громадянству.

— **Традиційні Вечерниці „Червоної Калини“** відбудуться на закінчення мясниць, в суботу дня 21. лютого п. р. в Промисловій Палаті на Стрілецькій Площі у Львові. Запрошення можна дістати від 10. п. м. в Адміністрації „Червоної Калини“ — Руська 18, III. пов. Окремих запрошень не висилаємо. 3-3

— **Повідомляють нас з Дрогобича**, що відомий вже нашій публиці хор „Дрогобицький Боян“ під управою диригента о. С. Сапруна починає мистецькі поїздки з концертами по містах Галичини й Волині. Програма складається з понад трицяти пісень виключно українських композиторів і обіймає також новинки виконувані вперше. Перший концерт відбудеться 19. лютого 1931. р. в Стрию.

— **Музей Ставропігійського Інституту у Львові**, вул. Бляхарська ч. 9/І. відчинений буде що вівторка і пятниці від год. 10—12 з виїмком неділь і гр.-кат. свят.

— **Як це пояснити?** Пишуть нам зі Старого Самбора: Дня 31. січня п. р. уладжувала місцева „поліція паньствова“ забаву з танцями. На ту забаву уважав за вказане піти і наш місцевий лікар-українець, який є зятем місцевого пароха, відомого діяча. Наше міщанство всяко пояснює собі цей крок українського громадянина, але все одно його виступ для нікого з наших людей не зрозумілий.

— **Театр Союзу Артистів у Львові.** Як нас повідомляють, гурток наших акторів, що живуть постійно у Львові, створив театр під такою назвою з метою давати тут постійні вистави. Репертуар театру буде дуже широкий: від народніх пєс і сальонових аж до оперетки. У склад театру входять відомі наші артисти: пп. Стадникова, Сороки, Гірняки, Козак-Вірлевська, Нікитин, Шеремета, Якимова. Театр даватиме вистави що неділі в салі „Уль“ при вул. Оссолінських 10. і дасть першу виставу 15-го лютого пополудні, а саме оперету „Барон Кімель“, а вечором в дому фарсу Баха „Еспанська муха“. Коли театр зверне в першій мірі увагу на добір репертуару, щоби не повторяти пєс занадто відомих, а далі на чисту літературну мову, незасмічену жарґоном, тоді він може виконати чималу культурну службу у нашім місті серед досить численного українського населення, яке бодай раз у тиждень бажає почути рідне слово зі сцени та приємно провести час.

— **До мистців графіків.** У травні 1931 р. в Льос Анджелес у Каліфорнії відчиняється міжнар. виставка екслібрісів. Гурток українських екслібрісистів при Товаристві Діячів Українського Мистецтва звертається отсею дорогою до товаришів-графіків, аби найдальше до 20. II. п. р. надіслали свої найновіші екслібриси на адресу секретаря Т. Д. У. М. П. Ковжуна (Львів, Вроновська 20), який з д-ром І. Крипякевичем улаштовує український відділ. Екслібриси мусять бути неоправлені, підписані мистцем і датою виконання. Управа виставки просить присилати відбитки екслібрісів, а не оригінали, тому, що вони залишаються в збірках Т-ва в Льос Анджелес. Праці, виконані в 1930. і 1931. роках, будуть представлені до нагород. Колиб хто з товаришів не встиг вислати на подану адресу до означеного дня своїх праць, тоді може вислати їх безпосередньо до Льос Анджелес з допискою в англійській мові, щоби долучили їх до українського відділу і про це повідомити згаданого секретаря нашого Товариства.

— **Ревізія в листоноша, що крав доляри.** Як відомо, у Львові арештовано листоноша Ізидора Щурка за крадіж американських листів з долярами. Підчас ревізії в нього найдено 136 листів з Америки, в яких або були доляри, або цей листоноша розпечатав їх, думаючи, що в них найде доляри. Ізидор Щурко признався, що тим способом викрав 600 долярів. Зі слідства виявилось, що цей листоноша полював головно за листами, висланими з Америки до українських громадян та установ. Таких українських листів з Америки Щурко розпечатав до 300 штук! Польська преса писала, що між цими листами було багато таких, в яких були долярові жертви для українських установ, для жертв останніх подій і т. д. Тому то звертаємо увагу нашим людям за океаном, щоби свої посилки до краю висилали тільки через банки.

— **Намагане самовбивство болгарського журналіста у Львові.** До Львова приїхав свого часу болгарський журналіст Панталеймон Вятяшевський і замешкав при вул. Глинянській ч. 12. Дня 10. п. м. вечором він з невідомих причин зажив більшу дозу отрути і в непритомному стані його відвезено до лічниці.

— **Крівава забава на селі.** В селі Кобиловолоках в Теребовельщині хлопці підпили собі на забаві і почали бійку. Хтось ударив Михайла Підбурачинського дрючком по голові так сильно, що той 22-літній парубок упав трупом на місці. У звязку з тим арештовано кількох парубків, підозрілих в участи в бійці.

— **Опікун Распутіна збожеволів.** Болгарські часописи подають, що в Софії збожеволів російський архиепископ Теофан. Цей архиепископ перед війною перший пізнав Распутіна, повірив у його чудотворну силу, вважав його святим і як сповідник царської родини намовив царицю приняти Распутіна до царського двора. Як відомо, Распутін накоїв Росії багато лиха і дехто навіть вважає, що він був причиною революції бо всі гріхи й афери Распутіна на царськім дворі підорвали авторитет царизму. Архиепископ Теофан також підчас війни зневірився в Распутіна, виступав проти нього і просив царя прогнати його, але цариця не згодилась на те. Опинившись на еміграції архиепископа Теофана гризло сумління, що він запровадив Распутіна до царського двора і став причиною упадку царської Росії. Ця думка змінилась в манію, архиепископ покутував, цілими ночами замикався в церкві і молився, а вкінці збожеволів.

— **З хроніки родинних трагедій.** Ф. Фальнер, робітник в Гільсдорфі під Берліном опинившись без праці, попав у такий нервовий розстрій, що застрілив свою жінку, двоє дітей, тещу, шваґра, а потім себе. Лікарі мають надію утримати при житті пораненого шваґра цього робітника, а всі інші члени родини вже повмирали. — В Шірмі на Мадярщині нотар Фаркаш застрілив у сварці свою жінку, з якою перед 6 тижнями оженився.

— **За три тижні на місяці.** Мадярський електротехнік Франц Пелікан винайшов нову ракету, яка при помочі електро-магнетичного мотору долетить за 3 тижні до місяця. Тепер дирекція фабрик Юнкера радить над тим, чи вистрілити з гармати цю ракету, чи може шкода кошту і труду.

— **Батько переїхав поїздом сина.** В Обергармерсдорфі в Бадені один машиніст провадячи поїзд, побачив, що якийсь хлопець, санкувався недалеко залізничого шляху і віхав санками під паротяг та згинув. Машиніст спинив поїзд, оглянув трупа хлопця і пізнав свого 9-літнього сина.

— **Новий процес дервішів.** Щойно недавно закінчився процес 28 магометанських дервішів, яких повішено, а вже в Менемені починається новий процес, в якому на лаві обвинувачених засяде аж 125 осіб обидвох полів. Всі вони належали до тайної релігійної секти т. зв. ордену нашбендів, який підготовляв революцію проти теперішньої поступової влади в Туреччині. Кари смерти не надіються тим разом і процес має на меті передусім скомпромітувати дервішів та їхніх реакційних однодумців. Одна молода дівчина, яка належала до тайної секти зізнала, що дервіші використовували молодих жінок зі своєї організації для розпусти.

— **Чергові сходини Т-ва „Обнова“** з рефератом мґра Ісаїва П. „Роля українців у наверненні Сходу“ відбудуться в субоцу, 14. ц. м. в год. 17. пл. Юра 5, домівка „Будучности“.

— **Особисті вісти.** Софія Девосер зі Станиславова промувалася дня 31. І. 1931 р. у чеськім університеті в Празі на доктора медицини.

—o—

Дописи.

ТУСТАНОВИЧІ. (**„Вифлеємська Ніч“**). Виставлена тут „Вифлеємська Ніч“ дня 8. ц. м. „Дрогобицьким Бояном“ була для тут. громадянства справжнім духовим пиром. Саля „Просвіти“ (щойно отворена староством) була переповнена. Режисерував Дм. Німилович, який виявив під тим оглядом немалий талант. Дуже добрі були: гусляр (п. Іваненко), Ірод (п. Весолівський), пастушок (п. Німилович), праведник (п. Чаповський), старець (п. Стеців). Голосово вибився безперечно на перший плян породожний (п. Сєник). Треба би порадити на будуче постаратися всім про сандали, а тих одиниць, які в найповажніших місцях викликують сміх на сцені, не пускати на сцену. — Помисл „Дрог. Бояна“ виставити цю ораторію в доброму виконанні — як ось тут мало місце — треба повитати як здоровий прояв, тимбільше, що того покрою пєси громадять величезні маси народу,

і цією дорогою можна мати на них вплив. Одначе саму річ варто би під оглядом тексту й музики переробити.

Учасник.

ТЕРЕБОВЕЛЬЩИНА. **(Свято просфори в Кобиловолоках. — Пробудження освітнього життя з Будзанові. — Смерть українського патріота. — Релігійна нетерпимість латинського пароха у Глещаві. — Виклад д-ра Воробця. — Збори читальні в Зубові).** Заходом жіночого гуртка при читальні „Просвіти" в Кобиловолоках відбулася дня 25. січня ц. р. т. зв. „спільна просфора". Святочну просфору влаштовано в салі читальні. Зійшлися в першу чергу всі члени жіночого гуртка в числі понад 70, крім того багато гостей. Приїхали відпоручники сусіднього Будзанова: д-р Базар і д-р Шкварок. В год. 6-ій вечором приніс господар читальні традиційного дідуха і побажав присутнім. Відтак місцевий парох о. Чарторинський поблагословив просфору, пояснюючи при тім її значіння. Після того засіли всі члени і гості до спільної вечері. За вечерою промовляли про вагу жіночої просвіти й організації п-ні Софія Барабашова, дир. Ковальський і учитель Барабаш. Усі підчеркували, що тільки просвічене і зорганізоване жіноцтво зможе нам викувати молоде покоління, якого тепер наш нарід так дуже потребує. Свято робило дуже симпатичне враження. Найбільше трудів коло влаштування свята поклала місцева провідниця жіноцтва, п-ні Барабашова, а помагали члени проводу жіночого гуртка. — Місточко Будзанів починає живішу культурно-освітню працю. Покищо розвиває інтенсивнішу діяльність аматорський гурток при читальні „Просвіти" під проводом голови читальні Михайла Стеція. Дня 25. січня ц. р. відограв згаданий гурток театральну виставу „Сватання на Гончарівці". В часі перерв і перед та після представлення пригравала дута орхестра з Могильниці під проводом рухливого п. Дарміца. Представлення відограли в магістратській салі, яку відступив охочо посадник міста. Публики було багато. Пора вже подумати будзанівцям про свою власну домівку для читальні! Міська рада вже навіть призначила на будову Народнього Дому 50 стосів каміння з власних каміноломів та досі не подумав ніхто з будзанівських місцевих провідників про те, щоби справу дальше повести. — Дня 4. лютого ц. р. помер у Теребовлі управитель скарбової каси Перепелинський Михайло. Покійний належав до активних громадян, особливо в молодім віці працював на народній ниві, перебуваючи на урядовій посаді в Грималові, скалатського повіту. Там організував аматорські гуртки й орхестри. Величаві похорони відбулися дня 8. лютого ц. р. в Теребовлі. — На Йордан влаштувала читальня „Просвіти" в Дарахові концерт у честь митрополита Шептицького. На концерті співав хор селян під проводом п. О. Барановського. Слово про життя й діяльність Ювилята сказав о. Плятон Карпінський. На свято прийшли також дарахівські латинники на чолі зі своїм парохом. — До Теребовлі спровадився новий лікар українець д-р Тома Воробець, що зараз взявся в порозумінні з філією „Просвіти" до організування гігієнічних викладів у повіті. Перший такий виклад відбувся в Теребовлі, в місцевій читальні „Просвіти", дня 1. лютого ц. р. Д-р Воробець вкладав на тему: „Що таке туберкульоза і як її берегтися?" Прелеґент вказав на обставину, що сухоти — це недуга соціяльного характеру. До того, щоб її поборювати, мусить наш нарід організуватися в гігієнічні товариства і таким чином запобігати поширенню цеї страшної змори людства. Д-р Воробець задумує порозумітися з українськими лікарями в повіті, об'їхати при їх помочі всі села і на весну цього року влаштувати в Теребовлі повітову гігієнічну виставку. — Дня 8. лютого ц. р. відбулися загальні збори читальні „Просвіти" в селі Зубів. На збори прибули як делеґати філії „Просвіти" в Теребовлі: о. Плятон Карпінський і д-р Годований Степан. Оба делеґати промовляли на тему „Значіння освітньої праці на селі". Треба згадати, що в Зубові розвивається читальняний хор під проводом п. Миколи Качорівського. До читальні починає горнутись молодь обох полів, а це запорука її доброго розвою. В селі нема коршми й ні одного жида. Тільки своїх кирняників доля не поскупила. Але на їх подлій роботі вже порозумілися люди і тепер вони вже не мають у людей віри. Шкода тільки, що місцеві латинники, замість держатися разом зі своїми братами греко-католиками й купувати в місц. кооперативі, хочуть закладати свою римо-католицьку кооперативу („кулко").

Д-р Ст. Годований.

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ, популярно-науковий журнал „Просвіти". Львів, лютий 1931. Ч. V. Зміст: Д. Скитський: Біблійний Схід у творах Лесі Українки; І. К.: Львівський ринок; Як зимують рослини; М. Левицький: Наші голосівки; Нові засоби безпечности на літаках; Скарби на дні моря; С. Русова: Валерія О'Коннор-Вілінська; Ю. Дорош: Звукова фільма; Г. Ваґнер-М. Черкавський: Зблизька і здалека; Я. Жарський: Совги; Атлянтида; Ю. Крохмалюк: Мистецтво й техніка; Єнзен: Селяни й звірята в Єгипті; Анатоль К.: Крізь дикий Курдистан; М. Савчук: Світляна пишуча реклама; Всячина. Багато ілюстрацій.

БОЯН, місячник для орґанізації українських хорів. Львів-Дрогобич, грудень 1930. Ч. 12.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 11. лютого 1931 року: масло експортове і десерове пріма 4·50 зол. за кільо; літра молока 33—34 сот.; літра сметани 1·60 зол., копа яєць 7·40 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Український Театр Союзу Артистів у Львові.

Львів, саля „Уль" (Оссолінських 10). Неділя, 15. лютого, 3-та год. попол. „Барон Кіммель", оперета на 3 дії Коллу. — Вечором 8. год. „Еспанська муха", фарса на 3 дії А. Баха. — Білети в ціні від 3—1 зол. раніш у Союзнім Базарі, а в день вистави від 10—12. і від 2. поп. при театральній касі.

Великий Міський Театр:
Пятниця, 13. лютого, година 7·30 веч. „Лякме" (виступ Ади Сарі).

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):
Пятниця, 13. лютого, година 7·30 веч. „Доротея Ангерман".

Малий Міський Театр:
Пятниця, 13. лютого, година 7·30 веч. „Пригоди Ч. А. Цліна".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: „Вітер від моря" (Ст. Жеромського).
КОЛЬОСЕЙ: „Ковбой та княжна". „Чорт".
ЛЕВ: Звукова фільма: „В путах брехні" (Янінгс).
МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма: „Монте Карльо".
ОАЗА: Звукова фільма: „Парада Парамавнту" (Моріс Шевальє).
ПАЛЯС: Звукова фільма: „Подружа у трійку".
ПАН: „Фараонова жінка" (Янінгс).
ПАСАЖ: „Королівський їздець" (Кен Мейнард). „Магдалина".
ПРОМІНЬ: „Христина".
ФАТАМОРҐАНА: „Білий капітан". „Серце вулнчниці".
ХИМЕРА: „Князь студент" (Рамон Новаро).
СТИЛЕВЕ: „Останній приказ поручника Ности". „Найпарадніша парада" (Слім).
УТІХА: „Республика піратів".

Програма радіо.

Пятниця, 13. II. 1931.

Варшава (1411,7) 17·45 Концерт. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·45 Спів Екберта. **Берлін** (419) 19·30 Вечір Вагнера. **Рим** (441,2) 12·45 Легка музика. **Прага** (486,2) 19·20 Шведська музика. **Відень** (516,3) 15·25 Капеля Гавпта. **Будапешт** (550,5) 18·40 Циганська орхестра. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт для дітей. **Париж** (1724,1) 21·45 Радіоконцерт.

Субота 14. II. 1931.

Варшава (1411,7) 12·10 Ґрамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·15 Фінляндські мельодії. **Талін** (296,1) 19·05 Концерт. **Льондон** (356,3) 16·30 Легкий концерт. **Берлін** (419) 16·20 Капеля. **Рим** (435,4) 19·30 „Аїда" Вердія. **Прага** (486,2) 20·00 Музика. **Відень** (516,3) 17·15 Солісти. **Харків** (937,5) 15·00 Концерт. **Москва** (1481) 12·00 Музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Кооп. Український Театр у Львові. Український Театр І. Тобілевича в Станиславові.

Бережани:
13. II. „Меді".
14. II. „Пірвання Сабінок".
15. II. „Маруся Богуславка".

Подяка. По виході з вязниці в Чорткові за кавцією і по переданню моєї справи судам в Тернополі чи радше у Львові почуваюся до милого обовязку зложити щиру подяку передовсім ВП. П. Меценасові Д-рові Вол. Електоровичеві за його світлі і все успішні, а до того безінтересовні правні інтервенції перед судом у Чорткові, в які вложив своє велике знання, як теж і немалий особистий труд. Дякую щиро ВПП. Сенаторові, Сеніорові Д-рові Антонові Горбачевському, його Доні ВП. Пані Лідії Носиковій та ВП. Панові Носикові за їх щиру опіку й поміч для вязня, а особливо ВП.П. Марії Беднарській. — Ворохта, 1. лютого 1931 р. **о. Леонтій Куницький.**

VII. ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ЛЬВІВ. ФІЛІЇ УКРАЇНСЬКОГО КРАЄВ. Т-ВА ОХОРОНИ ДІТЕЙ І ОПІКИ НАД МОЛОДДЮ У ЛЬВОВІ,
відбудуться в пятницю, дня 14. березня 1931 р. в год. 4. поп. у салі „Української Бесіди", при вулиці Рутовського ч. 22. У випадку неприявности приписаного статутом числа членів, Збори без огляду на число членів, відбудуться в тому ж дні в годині 5-ій поп. з правосильністю нарад. 1476 1—2 **Виділ.**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.